För Sverige nya Coleoptera.

III.

Av

THURE PALM.

Med 8 textfigurer.

1. **Amara fusca** Dej.

Sk. Ven d. 16/5 1934 1 ex. (kontr. C. H. Lindroth) i strandbranterna nv. om Kyrkbacken på sandbotten med gles vegetation av gräs- och örttuvor; Sk. Kåseberga[1] d. 9/6 1935 2 ex. på solexponerad sandsluttning vid havet, varest arten dolde sig under enstaka växande gräs- och örttuvor och förekom i sällskap med *Amara spreta* Dej., *A. lucida* Duft., *Harpalus picipennis* Duft., *H. anxius* Duft., *Hispella atra* L. m. fl.

A. fusca är utbredd i England, västra Mellaneuropa, västra Medelhavsområdet, Algier och Tunis samt har under senare år även visat sig tillhöra den danska faunan genom på Bornholm och Själland gjorda fynd.

2. **Atheta (Aleuonota) splendens** Kr.

Sk. Ven d. 17/5 1934 1 ex. i strandbranterna so. om Kyrkbacken på fuktig, tämligen fast lersand, sparsamt bevuxen med spridda grässtrån och gles, finbladig mossa. Djuret kilade ytterst snabbt ut och in genom de på lokalen talrikt förekommande gångarna av *Bledius nanus* Er. och *B. pallipes* Grav. I samma biocönos levde bl. a. *Dyschirius angustatus* Ahr., *D. intermedius* Putz. och *Scopaeus minutus* Er. — Sk. Kabusa d. 11/6 1935 1 ex. vid sållning av mossa i Sarothamnus-snår å sandfälten.

A. splendens är i övrigt anträffad i England, Holland, Mellaneuropa och Danmark, varest den överallt synes vara sällsynt. I Not. Entom. 1925 p. 58 har även tvenne finska fynd publicerats, nämligen från Pälkäne och Konewitz.

---

[1] 12/8 1936 på samma lokal ytterligare 12 ex. samt Sk. Lomma 17/8 1936 3 ex. vid växtrötter å sandslänt.

3. **Heterothops dissimilis** Grav. v. **brunneipennis** Kiesw.[1]

Ög. Ombergstrakten (Dags mosse) d. 5/4 1933 1 ♀ bland multnande halmrester på jordgolv i gammal ladugårdsbyggnad, tillsammans med talrika ex. av nominatformen och *H. praevia* Er. I bottnen av halmstacken funnos råttbon, till vilka dessa staphylinider sannolikt äro bundna.

I en föregående uppsats i denna tidskrift (Palm 1932) har påpekats, huru svårt det är att enbart på huvudets form skilja *praevia* från *dissimilis*, varför andra artskiljande karaktärer där omtalats. Ytterligare ett gott kännetecken för arterna utgör formen hos antennerna, vars mellersta leder hos *dissimilis* äro tydligt längre och med mindre rundade sidor än hos *praevia*. Varieteten *brunneipennis* åtskiljes från huvudformen genom ännu längre och slankare antenner samt genom mera betydande kroppsstorlek. Det ovannämnda exemplaret är nära 6 mm långt, av drygt samma längd som de största *praevia*-ex., medan nominatformen av *dissimilis* varierar mellan 4,5—5 mm. I fig. 1—3 äro antennerna till samtliga dessa tre *Heterothops*-former i samma skala avbildade.

I handböckerna, t. ex. i Ganglbauers bekanta arbete »Die Käfer von Mitteleuropa», uppgives, att de mellersta antennlederna (nr. 6—9) hos *praevia* skola vara tydligt tvära, hos *dissimilis* så långa som breda eller mycket svagt transversella. Dessa uppgifter, som sannolikt grunda sig på ögonmått och ej på verkställda mätningar, synas böra något korrigeras. Enligt nu utförda mätningar på ett stort antal exemplar av båda arterna äro de ifrågavarande lederna hos *praevia* ungefär så långa som breda och hos *dissimilis* med *v. brunneipennis* tydligt längre än breda.

4—5. **Staphylinus (Ocypus) siculus** Stierl. och **Winkleri** Bernh.

Dessa arter ha oss tidigare varit sammanblandade med *S. globulifer* Fourcr. (*melanarius* Heer), som de ha stor habituell likhet med, men från vilken de säkert skiljas genom olikheter hos de hanliga genitalorganen. Sedan förf. i sin egen samling konstaterat svenska exemplar av arterna, har även en del annat material genomgåtts, vilket för undersökning lämnats av Redaktör A. Jansson, Örebro, Fil. Dr C. H. Lindroth, Motala, och Dr O. Sjöberg, Loos, varvid följande svenska fyndorter för de båda nya arterna kunnat fastställas:

S. siculus: Sk. Hälsingborg 1 ♂ (Varenius coll. Jansson); Sk. Ven 1 ♂ d. 18/5 1934 (Palm) under tångflak vid foten av sandig strandbrant nära Kyrkbacken.

[1] Är av C. Koch (1936) upptagen som självständig art.

S. Winkleri: Gtl. Näs 1 ♂ 3/8 1927 (Lohmander coll. Jansson) under enbuskmossa på Gaus allvar; Gtl. Visborgsslätt 1 ♂ d. 4/8 1928 (Lindroth) på allvarmark; Gtl. När 1 ♂ d. 7/7 1929 (Palm) på sandig gräsmark nära havet tillsammans med flera ex. av *S. globulifer*.

Vid granskningen av det till ett 50-tal ex. uppgående materialet har *globulifer* befunnits vara den ojämförligt allmännaste och mest utbredda av arterna, medan av de båda andra endast enstaka ex. anträffats, av *siculus* uteslutande från Skåne och av *Winkleri* enbart från Gottland. *S. siculus* och *Winkleri* synas i sydliga Sverige befinna sig vid nordgränsen av sitt nuvarande utbredningsområde; den förra arten är närmast vårt land tagen i Danmark,

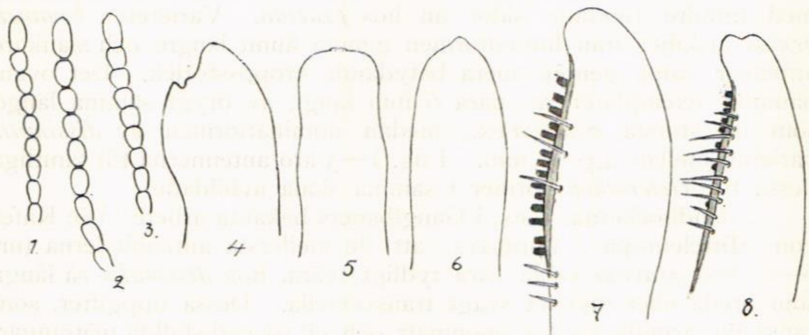

Fig. 1—3. Vänstra antennen hos ♀ av: *Heterothops dissimilis* (1), *H. dissimilis* v. *brunneipennis* (2) och *H. praevia* (3).

Fig. 4—8. Paramerens form hos: *Staphylinus siculus* (4), *S. globulifer* (5) och *S. Winkleri* (6). Bilderna visa den utåtvända ytan av parameren, sedd rakt framifrån. Fig. 7 och 8 visa paramerens tandrader hos *S. Winkleri* (7) och *S. globulifer* (8), då parameren ses från sidan i starkare förstoring.

på Möen och Själland, under det att den senare hittills ej varit känd norr om Holstein. Arternas utbredning i övrigt är enligt Junk & Schenkling (1910—1934): *siculus*: Mellaneuropa, Frankrike, England, Sicilien, Balkan, Mindre Asien; *Winkleri*: Nordväst-, Mellan- och Sydosteuropa.[1]

I »Flora og Fauna» 1931 h. 3 har Victor Hansen lämnat en utredning om hithörande arter, varav *siculus* och *Winkleri* icke finnas upptagna i svenska eller vanligare utländska handböcker. Då ifrågavarande publikation torde vara svåråtkomlig för flertalet nordiska coleopterologer, må till hjälp för bestämningen här anföras de viktigare skiljemärkena för *globulifer*-gruppens arter.

[1] Med »Nordvästeuropa» avses tydligen icke Jylland och Norge, där arten icke är funnen, utan nordvästra Tyskland.

1. Fötterna rödbruna. Huvudet oftast bredare än halsskölden, vilken i regel är tydligt utvidgad i främre delen. Längd 14—20 mm.
   ♂. Parameren mot änden bred och avtrubbad, i kanten med mycket svagt utbildade tänder (fig. 5, 8) . . . . 1. *globulifer* Fourcr.
—. Fötterna svarta eller svartbruna. Huvudet oftast icke eller blott något bredare än halsskölden och denna vanligen ej eller endast obetydligt utvidgad i främre delen. 2
2. Framkropp tämligen glänsande, ej särdeles tätt punkterad. Antenner kortare än hos övriga arter. Längd: 13—16 mm.
   ♂. Parameren mot änden brett tillspetsad och försedd med en asymmetrisk utskärning, i kanten med mycket svagt utvecklade tänder (fig. 4). . . . . 2. *siculus* Stierl.
—. Framkropp mindre glänsande eller nästan matt på grund av tätare punktering. Längd: 14—22 mm.
   ♂. Parameren mot änden smalare, båtformigt tillspetsad, i kanten med en rad kraftigt utvecklade tänder (fig. 6, 7). . . . . 3. *Winkleri* Bernh.

Enär de yttre artkännemärkena äro i viss mån variabla, kan full säkerhet vid bestämningen endast erhållas, då ♂-ex. undersökas med hänsyn till genitalierna. Särskilt *globulifer* synes kunna variera betydligt i fråga om framkroppens punktering, vilken normalt är tätare än hos *siculus*, men mindre tät än hos *Winkleri*. Ett utländskt ex. av den sistnämnda arten (coll. V. Hansen) har avsevärt tätare punktur på huvud och halssköld än vad som är fallet med ett par av Gottlands-exemplaren. Dock råder på grund av paramerernas likartade utseende intet tvivel om artgemenskapen beträffande samtliga dessa ex.[1]

6. **Bledius pallipes** Grav.

Allmän försommaren 1934 (14/5—25/6) på ön Ven i Skåne i strandbranternas fasta, finkorniga, mer eller mindre fuktiga, helt eller nästan fullständigt vegetationslösa lersand, oftast i sällskap med *Bledius atricapillus* Grav. eller *B. nanus* Er. Arten hade anlagt sina gångsystem såväl i lodräta väggar av branterna som i ras och brinkar, där sanden lagrats i stark lutning mot horisontalplanet. — Arten anträffades ånyo d. 9/6 1935 vid Kåseberga backar i Skåne, i sandbranterna mot havet, varest den dock förekom sparsamt men under alldeles liknande förhållanden som på Ven.

Bledius pallipes Grav. är sedan gammalt anförd såsom tillhörande den svenska faunan, men alla äldre uppgifter därom torde vara felaktiga och orsakade av artens förväxling med andra, när-

[1] De tre granskade svenska ex. av *S. Winkleri* ha mera jämnbreda och i spetsen trubbigare mandibler än något undersökt ex. av *globulifer* och *siculus*. Huruvida denna detalj är av systematiskt värde kan ej säkert avgöras, enär mandibelformen hos *globulifer* uppgives kunna variera.

stående arter, vilket framgått genom undersökning av beläggex. från alla de svenska lokaler, varifrån *pallipes* tidigare uppgivits.

Enligt Grill (1897) skulle den svenska utbredningen för *Bledius pallipes* Grav. vara »Sk., Ångml.». De skånska fynden hänföra sig emellertid till *fuscipes* Rye (= *rastellus* Thoms.), vilken av Grill med orätt gjorts synonym med *pallipes*. Vid kontrollgranskning av Thomsons typer av *rastellus* har Jansson (1925) konstaterat fullständig överensstämmelse mellan denna art och *fuscipes* Rye.[1] Det ångermanländska fyndet utgöres av ett enda av Ståhl taget ex., som förvaras i Riksmuseum. Genom tillmötesgående av Prof. Lundblad har jag fått undersöka ex., som icke är *pallipes* utan *terebrans* Schiödte. Helt nyligen har slutligen L. Brundin (1934) i sin avhandling om coleopterfaunan i Abisko, på grundval av Dr M. Bernhauers bestämning, publicerat *B. pallipes* därifrån. Av de 8 anträffade ex. har Dr Brundin haft vänligheten till mig överlåta 2, vilka med undantag av storleken — de äro ovanligt små — äga alla de för *fuscipes* utmärkande karaktärerna: otydligt avsatt panngrop (hos *pallipes* är denna rund och skarpt begränsad), bredare halssköld, mer eller mindre mörkskuggade ben (ej enfärgat rödgula såsom hos *pallipes*) samt starkare chagrinering på bakkroppen.

För särskiljande av de varandra närstående arterna *fuscipes* Rye (= *rastellus* Thoms.), *pallipes* Grav. och *terebrans* Schiödte hänvisas i övrigt till J. B. Johansen »Danmarks Rovbiller» 1914.

Den utomsvenska utbredningen av *B. pallipes* är ofullständigt känd, enär denna art, såsom förut nämnts, varit sammanförd eller förväxlad med närstående arter. Säkert konstaterad är den emellertid bl. a. i Tyskland, England, Danmark och Finland.

7. **Bledius erraticus** Er.

Sk. Ven 24/6 1934 4 ex. (varav 3 nykläckta) i finkornig, tämligen fast, nästan vegetationslös sand vid kanten av en uttorkad bäckfåra i starkt sluttande strandbrant nära Kyrkbacken; Sk. Ven 25/6 1934 rätt talrik vid Tegelbruket i den delvis bortschaktade strandbranten på låg bank av myll- och lerblandad, fuktig sand med gles vegetation av Tussilago, Equisetum, gräs m. m. I gångarna tillvaratogos 3 ex. av *Dyschirius angustatus* Ahr.

Denna *Bledius*-art är utbredd i England, Mellaneuropa och Medelhavsområdet samt förekommer även i Danmark. En närstående art, *B. bosnicus* Bernh., har anträffats i Sydeuropa samt i

[1] Även i många av de utländska handböckerna, t. ex. Ganglbauers »Die Käfer von Mitteleuropa», äro av svårförståeliga skäl *rastellus* Thoms. (= *fuscipes* Rye) och *pallipes* Grav. förenade till en art.

nordliga delarna av Fennoskandia, i Sverige i Jmt.: Frostvikens socken (Jansson & Palm) och i Torne lpm.: Abisko (Brundin 1934).

8. **Bledius atricapillus** Grm.

Det första exemplaret av denna art togs ävenledes på ön Ven d. 13/5 1934 krypande på en sandsluttning av strandbranten nära Kyrkbacken, varest artens boplats dock förgäves eftersöktes. Först efter flera dagars efterforskningar upptäcktes artens tillhåll på en lokalitet, där man knappast väntat finna Bledier, nämligen i de övre delarna av höga strandbranter, i alldeles *lodräta* väggar, bestående av fast, ytterst finkornig, på ytan vittrad, naken lersand, där arten anträffades ganska talrikt i sällskap med *B. pallipes*. Senare återfanns arten på alldeles likartade lokaler i andra avsnitt av öns strandbranter. — I början av juni 1935 hade förf. åter tillfälle utföra observationer över artens levnadssätt, nämligen vid Kåseberga i Skåne, varest *B. atricapillus* anträffades i sandbackarna vid havet, dock även där allenast i lodräta väggar av finkornig, naken och halvfuktig lersand, vilken på denna plats förekom i obetydlig utsträckning som smala gördlar mellan mäktigare lager av torr sand, grus och klapper.

B. atricapillus skall liksom följande art enligt utländska källor huvudsakligen finnas vid saltvatten. Den är funnen på ett fåtal platser i Danmark samt uppgives i övrigt från England, Mellaneuropa, Medelhavsområdet, Mesopotamien, Turkestan, Sibirien och Kina.

9. **Bledius nanus** Er.

Sk. Ven försommaren 1934 (14 maj—25 juni) allmän och mestadels i sällskap med *B. pallipes* Grav. i fuktig, fast lersand, sparsamt bevuxen med spridda grässtrån och gles finbladig mossa, i brinkar och ras, samt oftast i mycket branta lägen av sluttningarna mot havet. — Sk. Kåseberga 9/6 1935 ett par ex. tillsammans *B. pallipes* och *atricapillus* på den förutnämnda lokalen.

Även denna art är tagen på ett fåtal platser i Danmark samt i övrigt i Mellaneuropa och Medelhavsländerna, men icke i England.

10. **Choleva agilis** Illig. Krogerus.

Sk. Ven d. 14/5 1934 1 ♀ (det. Krogerus) vid roten av torr grästuva på lersand i strandbranten no. om Kyrkbacken.

R. Krogerus (1926) har visat, att den såsom *Ch. agilis* Illig. tidigare uppfattade arten består av två skilda arter, *Ch. agilis* Illig. och *Ch. aquilonia* Krog. Av dessa arter har med säkerhet hittills

endast *aquilonia* konstaterats förekomma i Sverige (Jansson 1927; Jansson & Sjöberg 1932; Palm 1932, 1933; Brundin 1934), där den anträffats i spridda landskap genom hela landet. I Danmark, varest *agilis* är utbredd, har *aqulilonia* ännu ej tagits.

Redan de hittills kända fynden av dessa båda arter, inom såväl som utanför Sverige, visa ganska tydligt, att *agilis* är en sydlig, *aquilonia* en nordlig-ostlig art, samt att deras utbredningsområden endast undantagsvis sammanfalla. *Ch. agilis* är utom i Danmark och Skåne utbredd över hela Mellaneuropa, medan *Ch. aquilonia* synes saknas där men i stället har vidsträckt förekomst i Finland och Nordryssland. Till vårt land ha arterna uppenbarligen haft olika invandringsvägar, i det att *agilis* kommit söderifrån över de danska öarna och *aquilonia* från nordost norr om Bottniska viken.

11. **Carcinops quatuordecimstriata** Steph.

Vid undersökning av innehållet i ett duvhökbo (*Astur gentilis* L.) anträffades d. 4/7 1935 på kronoparken Grönsinka i By socken, Dalarna, 1 ex. av denna lätt igenkännliga histerid i sällskap med *Microglotta picipennis* Gyll. (allmän), *Atheta nigricornis* C. G. Thoms., *A. nidicola* Joh. (rätt allmän), *Philonthus politus* L., *Catops fumatus* Spence (rätt allmän), *Gnathoncus rotundatus* Kug. (rätt allmän), *Cryptophagus scanicus* L. och *Enicmus minutus* L. (rödbrun varietet). Hökredet innehöll en halvvuxen unge, var ganska stort samt anlagt i en reslig gran i gammal, nästan orörd barrblandskog. Balen utgjordes av halvfuktig mossa och lavar, multnande barr, kvistar o. d. samt rester av fågelexkrementer och animaliskt stoff.

Denna art har vidsträckt utbredning och uppgives från Danmark, Norge, Finland, Västeuropa, Medelhavsländerna, Kanarieöarna, Nordamerika och Japan. I våra grannländer är arten blott känd genom enstaka fynd, i Danmark gjorda i köpenhamnska bagerier i mjöl- och brödförråd, i Finland allenast genom ett fynd vid Karislojo samt i Norge likaledes genom ett fynd vid Bygdö nära Oslo, där dock arten tagits talrikt av Bergmester Munster under en hög av ruttnande vegetabilier på trädgårdsmark. I övriga delar av Europa angives arten leva på olika slag av djurexkrement samt på mindre as.

Fynden av *Carcinops quatuordecimstriata* i Danmark och Norge invid stora hamnstäder och de omständigheter, under vilka arten anträffats i det förstnämnda landet, tyda på att arten där kan tänkas vara införd. En liknande tolkning av det svenska fyndet är knappast möjlig med hänsyn till lokalens läge långt inne i landet i en av samfärdsel och kultur alldeles oberörd skogstrakt, om man ej skall våga anta, att djuret passivt medföljt någon av hökarna vid

deras flyttningsfärder. Rovfågelbofaunan är dock ännu så ofullständigt känd, att frågan om det svenska fyndet i ett hökbo varit tillfälligt eller icke tillsvidare måste stå öppen.

12. **Aphodius luridus** Fbr **v. nigripes** Fbr.

Sk. Ven d. 18/5 1934 1 ex. tillsammans med flera ex. av huvudformen i fårspillning på strandbranterna invid Kyrkbacken.

Enligt Grill är denna helsvarta form av *A. luridus*, en art som eljest lätt igenkännes på täckvingarnas karakteristiska svarta teckningar på gulbrun botten, ej tidigare iakttagen i Sverige. Däremot är den funnen i Danmark.

13. **Meligethes flavipes** Sturm.

Sk. Ven d. 15/5 1934 6 ex. och d. 25/6 1934 26 ex. i blommorna av *Lamium album*. — Arten har även tagits på Öland vid Borgholm och Köping sommaren 1934 av Dr O. Sjöberg, Loos, som haft vänligheten bestämma mina exemplar.

M. flavipes förekommer i större delen av Europa; dock är den icke tidigare tagen norr om Danmark. Som näringsplantor uppgives en mängd olika växter, såsom Geranium, Trifolium repens, Echium vulgare, Salvia, Knautia arvensis, Carduus samt Ballota nigra, på vilken arten å två danska lokaler uppträtt i stort antal.

14. **Cantharis fulvicollis** Fbr. **v. maculata** Schilsky.

Sk. Ven d. 25/6 1934 1 ex. håvat på sankmark vid en i strandbranterna so. om Kyrkbacken utflytande bäck.

Halsskölden är till större delen röd med mörk skuggning i mitten, benen likaså röda med tarser och lårens basaldel bruna.

15. **Chrysomela quadrigemina** Suffr.

Sk. Ven d. 14/5 1934 1 ex. (kontr. Victor Hansen) under tångflak vid foten av strandbrant nära Kyrkbacken.

Denna art skall liksom de närstående *hyperici* Forst., *geminata* Payk. och *brunsvicensis* Grav. leva på Hypericum-arter. Den förekommer sällsynt i Danmark samt dessutom i England, Mellaneuropa, Frankrike och Italien.

Citerad litteratur.

1934. — Brundin, L., Die Coleopteren des Torneträskgebietes. Lund.
1897. — Grill, C., Catalogus Coleopt. Scand., Daniae et Fenniae. Holmiae.
1931. — Hansen, V., Om ett par arter av Rovbilleslægten Staphylinus L. Flora og Fauna. Köbenhavn.
1925. — Jansson, A., Die Insekten-, Myriopoden- und Isopodenfauna der Gotska Sandön. Örebro.
1932. — Jansson, A. & Sjöberg, O., Bidrag till kännedomen om insektfaunan i Hamra nationalpark. K. Sv. Vet. ak:s skrifter i naturskyddsärenden. Stockholm.
1910—1934. — Junk, W. & Schenkling, S., Coleopterorum Catalogus. Berlin.
1936. — Koch, C., Wissensch. Ergebnisse der entom. Exp. Seines Durchlaucht des Fürsten Alessandro C. della Torre e Tasso nach Aegypten u. s. w. XIII. Staphylinidae. Udine.
1926. — Krogerus, R., Studien über Choleva-Arten. Not. Entom. Helsingfors.
1932. — Palm, Th., Om coleopterfaunan i Ombergstrakten. Tillägg. Entom. Tidskr. Stockholm.
1933. — Palm. Th., Anmärkningsvärda coleopterfynd från Sydskånes kusttrakter. Entom. Tidskr. Stockholm.
